

2009WMC82 bijlage 1

Voortgangsrapportage
Sociale Agenda 2008 – 2011
Periode maart 2008 – september 2009

Inleiding

In deze rapportage wordt u een globaal beeld geschetst van de stand van zaken van het programma Sociale Agenda 2008-2011, ruim anderhalf jaar na de start.

De Sociale Agenda is een provinciebreed programma dat door de commissie Simons in opdracht van het IPO is ontwikkeld. Aanleiding hiervoor was de constatering dat er sprake was van versnippering van inzet en subsidies in het maatschappelijke veld en een onduidelijke rol van provincies op sociaal terrein. Doelstelling van het programma is het bevorderen van sociale samenhang, het voorkomen van uitsluiting en het verbeteren van de sociale infrastructuur. Het programma is enerzijds gebaseerd op een sociaal rapport (Sociaal Rapport Provincie Utrecht, oktober 2006) en anderzijds op debatten die zijn gevoerd met de gemeenten, maatschappelijke organisaties, scholen en burgers. Daaruit zijn de meest urgente maatschappelijke problemen in kaart gebracht en vastgesteld en doorvertaald naar thema's voor de Sociale Agenda 2008-2011. In het uitvoeringsprogramma Sociale Agenda van de Provincie Utrecht staan twee thema's centraal: Integratie & Participatie en Onderwijs & Arbeidmarkt. In het uitvoeringsprogramma is aangesloten op de afspraken en ambities in het coalitieakkoord. Bij het realiseren van deze ambities gaat het College uit van de vraag hoe gemeenten, onderwijsinstellingen en maatschappelijke partners ondersteund kunnen worden in het uitvoeren van hun (wettelijke) taken en hoe de maatschappelijke effecten van hun inspanningen vergroot kunnen worden. Vanuit die rol wil de provincie de uitvoering van beleid faciliteren, het tot stand komen van nieuwe initiatieven bevorderen, goede voorbeelden verspreiden en zoveel mogelijk knelpunten helpen oplossen. Daartoe heeft de provincie een regeling in het leven geroepen waarmee subsidie verstrekt kan worden aan projecten die zich richten op:

- meer duurzame contacten tussen verschillende etnische bevolkingsgroepen
- integratie in het onderwijs
- de aanpak van voortijdig schoolverlaten
- de aanpak van jeugdwerkloosheid
- toeleiding naar de arbeidsmarkt
- het verminderen van laaggeletterdheid

Bovengenoemde projecten komen terug in de twee genoemde thema's.

1. Thema: Integratie & Participatie

1.a. Subthema: Sociale Cohesie, ontmoeting en actief burgerschap

Uit het Sociaal Rapport 2006 van de provincie Utrecht blijkt onder meer dat de leefbaarheid en sociale samenhang onder druk staan in de provincie Utrecht. Het contact tussen de autochtone en allochtone bevolking is beperkt, zowel in de wijk als op school en werk. De afgelopen jaren zijn in de provincie Utrecht projecten gestart om het contact tussen verschillende bevolkingsgroepen te verbeteren, onderlinge ontmoetingen te stimuleren en de leefomgeving voor bewoners aantrekkelijk te maken of te houden.

Voor de periode 2008-2011 staat versterking en verbreding van bestaande projecten centraal. De provincie Utrecht wil bovendien meer zicht krijgen op specifieke wensen en behoeften van gemeenten op dit thema zodat zij, gedurende de looptijd van het uitvoeringsprogramma, het ondersteuningsaanbod hier verder op kan afstemmen.

Het maatschappelijk effect dat wij als provincie hiermee beogen is dat er in 2011 meer duurzame contacten tussen verschillende etnische bevolkingsgroepen tot stand zijn gekomen dan in 2007.

Binnen het subthema sociale cohesie komen de volgende doelstellingen aan de orde.

- *Bevorderen sociale cohesie in de wijk*
- *Stimuleren van ontmoeting en actief burgerschap*
- *Zicht op vraag en kwaliteit van het aanbod*
- *Verspreiden van goede voorbeelden*

1.a.1. Bevorderen sociale cohesie in de wijk

In kleine en middelgrote gemeenten is sprake van relatief omvangrijke herstructureringsoperaties. De mogelijkheden ontbreken vaak om goed in te kunnen spelen op de gevolgen die deze operaties hebben voor etnisch gemengde wijken en voor het contact tussen allochtone en autochtone wijkbewoners.

Het bevorderen van sociale cohesie in herstructureringswijken is daarom van groot belang. Maar ook in nieuwbouwwijken, waar de samenhang tussen bewoners zich nog moet ontwikkelen, moeten mensen een goed gevoel krijgen over hun wijk, willen investeren in onderlinge betrokkenheid en in het aantrekkelijk maken en houden van de directe leefomgeving. De provincie wil gemeenten hierbij ondersteunen door goede voorbeelden te verspreiden en (nieuwe) mogelijkheden aan te reiken om samen met lokale partners de sociale en fysieke infrastructuur gecombineerd aan te pakken.

Zo heeft de Provincie gestimuleerd dat bij het inrichten van het nieuwe park Groot Zandveld in Leidsche Rijn een handleiding wordt ontwikkeld. Daarin komen de *do's en don'ts* voor het inrichten van een park met interculturele ontmoetingsfuncties en manieren om betrokkenheid van bewoners te bevorderen. De handleiding vormt een handreiking aan andere gemeenten uit de provincie Utrecht en wordt door de Provincie verspreid en onder de aandacht van gemeenten gebracht.

In Zeist-West heeft de provincie een onderzoek laten doen naar de huidige en de gewenste situatie voor de verbetering van de sociale kwaliteit in de wijk. Op basis van het onderzoek zal Alleato in deze wijk aan de slag gaan met een systematiek van wijkontwikkeling: capaciteitsgericht werken.

In Veenendaal is een project gestart gericht op jongerenparticipatie in de wijk. Jongeren met diverse culturele achtergronden worden in contact gebracht met leeftijdsgenoten, ouders en buurtbewoners, de lokale overheid en andere instellingen. Het doel van het project is het

bevorderen van participatie en nemen van verantwoordelijkheden van jongeren bij hun leef- en woonomgeving. Doordat jongeren zelf in beeld brengen wat de kwaliteiten van de buurt zijn worden zij maximaal betrokken in de wijk.

Daarnaast voert Alleato nog een project uit dat is gericht op alle bewoners van de wijk Het Schrijverspark in Veenendaal. Wijkbewoners worden uitgedaagd om hun talenten voor de wijk in te zetten en te werken aan het verbeteren van de beeldvorming over hun wijk. Dit is een vorm van capaciteitsgericht werken waarmee de sociale samenhang in een wijk kan worden versterkt.

1.a.2. Stimuleren van ontmoeting en actief burgerschap

Zoeken naar wat mensen bindt en niet naar wat hen onderscheidt: dat vormt de basis voor succesvolle ontmoetingsprojecten. Burgers hebben, ongeacht hun achtergrond, gemeenschappelijke belangen en vragen die hen bezighouden, zoals opvoeding, woonomgeving en veiligheid. Uitwisseling van ervaringen en vragen op gedeelde thema's is vaak de eerste stap naar onderlinge betrokkenheid en aandacht voor elkaar. Voor het behalen van deze doelstelling zijn drie projecten gestart, waaronder het intussen bekende instrument 'Dag van de Dialoog'. Dit is een dialoogvorm waarbij bewoners aan dialoogtafels spreken met en luisteren naar stads- of dorpsgenoten waar ze normaal niet mee in contact komen. Daardoor krijgen ze meer begrip voor andere culturen, leeftijden, gewoontes en gedragingen. Zo kan men nieuwe netwerken vormen en kunnen nieuwe ideeën of initiatieven ontstaan. In Amersfoort en Utrecht is deze dag succesvol uitgevoerd. In beide steden wordt is het intussen een jaarlijks terugkerend evenement. Dit jaar zullen ook de gemeenten IJsselstein en Nieuwegein met ondersteuning van de Provincie een Dag van de Dialoog organiseren.

Ook het Ramadan Festival heeft ontmoeting en kennismaking tussen verschillende bevolkingsgroepen tot doel. Het festival zorgt voor ontmoetingen en dialogen tussen moslims en anderen zodat burgers met verschillende sociale, culturele en religieuze achtergronden elkaar leren kennen in hun directe woon- en leefomgeving. Doel van het festival is dat er een blijvend contact tussen burgers met verschillende sociale, culturele en religieuze achtergronden tot stand komt. Dit project is in 2008 gestart in Utrecht en wordt nu uitgebreid naar een vijftal kleinere en middelgrote gemeenten.

In het project 'Eet mee! Utrechters aan tafel' ontmoeten bevolkingsgroepen die normaal geen of weinig contact met elkaar hebben, elkaar thuis aan de eettafel. Na een succesvolle pilot in de gemeente Utrecht, wordt dit project uitgebreid naar de gemeenten Zeist, De Bilt, Nieuwegein, Bunnik, Vianen, Maarssen, Houten en IJsselstein.

1.a.3. Verspreiden van goede voorbeelden/ Toolkit

Naast het ondersteunen en initiëren van deze projecten zorgen we ervoor dat goede voorbeelden worden verspreid zodat kennis kan worden gedeeld. Dit doen we door het verspreiden van nieuwsbrieven en het ontwikkelen van een *toolkit*.

Momenteel wordt een *Toolkit* Integratie&Participatie ontwikkeld voor gemeenten en maatschappelijke organisaties. Hiermee wil de provincie uitwisseling van (bestaande) kennis en ervaringen bevorderen en meer zicht krijgen op specifieke ondersteuningsbehoefte van betrokken partijen op dit thema. Er wordt momenteel gewerkt aan een website voor het actief in werking stellen van de *Toolkit*. De lancering van de website zal plaatsvinden op de werkconferentie van 5 november 2009. De Provincie vindt het belangrijk dat de website wordt ondersteund door een samenwerkingsplatform, waardoor samenwerking en kennisoverdracht steeds verder wordt uitgerold. Op de werkconferentie van 5 november zal

over de mogelijke uitvoering hiervan met betrokken partners van gedachten worden gewisseld.

Tot slot

We hebben als Provincie in de afgelopen periode kunnen zien dat de aandacht voor wijkgericht werken toeneemt. In de grote gemeenten Amersfoort en Utrecht was dit al een feit, maar in gemeenten als Zeist, Veenendaal en Nieuwegein staat het onderwerp nu duidelijk op de agenda. Dat heeft uiteraard te maken met de samenstelling van verschillende wijken in deze gemeenten die steeds diverser wordt.

Naarmate gemeenten kleiner worden betreft het meestal één wijk in plaats van meerdere waar gebrek aan sociale cohesie leidt tot verloedering, overlast en (gevoel van) onveiligheid. Omdat daarnaast in vergelijking met middelgrote en grote gemeenten de sociale infrastructuur in kleine gemeenten beperkter aanwezig is, vinden we het als Provincie van belang hier goede ondersteuning te kunnen bieden. Als Provincie zetten we nu in op ondersteuning van kleinere gemeenten door beschikbare methodieken voor wijkgericht werken te bevorderen. In het kader daarvan hebben we Alleato opdracht gegeven om de methodiek van capaciteitsgericht werken (gebruik maken van talenten van bewoners) verder te ontwikkelen en verspreiden.

1.b. Subthema: Integratie in het onderwijs

Het thema Integratie in het onderwijs heeft zich op provinciaal niveau de afgelopen tijd vooral toegespitst op het voortgezet onderwijs in en om de stad Utrecht. Dit kwam door de ongerustheid over de toenemende uitstroom autochtone leerlingen vanuit de stad Utrecht naar de regio's. Dit leidde tot sterke afname van het aantal autochtone leerlingen in de stad met als gevolg een toename van concentratiescholen, met name in het voortgezet onderwijs.

Op verzoek van de schoolbesturen en gemeenten in de betrokken regio De Bilt, Houten, Maarssen, Nieuwegein, Utrecht, Woerden en Zeist heeft de provincie een regisserende rol op zich genomen om gezamenlijk na te gaan of en welke oplossingen er binnen handbereik liggen om dit vraagstuk aan te pakken.

Het maatschappelijk effect dat de Provincie wil bereiken is dat er in 2011 meer duurzame contacten tussen verschillende etnische bevolkingsgroepen op en via scholen tot stand komen dan in 2007 het geval was. De provincie Utrecht heeft hieraan bijgedragen door samenwerkingspartners te ondersteunen bij het bevorderen van integratie in het primair en voortgezet onderwijs.

Binnen het subthema Integratie in het onderwijs komen de volgende doelstellingen aan de orde.

- Voortzetten van Domino naar stratego
- Bevorderen van integratie tussen leerlingen en ouders
- Bewust kiezen
- Ondersteunen scholen in profilering

1.b.1. Voortzetten van Domino naar Stratego

In december 2008 is er een convenant gesloten tussen een groot aantal gemeenten en schoolbesturen uit de zgn. Stratego-regio over het stroomlijnen van aanmeldprocedures van primair naar voortgezet onderwijs. Een werkgroep begeleidt momenteel onder voorzitterschap van de Provincie de uitvoering van dit convenant. In het afgelopen schooljaar is de periode van aanmelding en plaatsing (bij de overgang van primair naar voortgezet

onderwijs) in de betrokken regio's reeds gelijk getrokken. Andere afstemmingsmogelijkheden (op basis van de convenantafspraken) worden momenteel door de werkgroep onderzocht.

In opdracht van de provincie Utrecht heeft Oberon in het najaar van 2008 de leerlingstromen binnen het voortgezet onderwijs tussen gemeenten in de provincie Utrecht in kaart gebracht. Uit dat onderzoek blijkt dat er al een aantal jaren sprake is van een behoorlijke uitstroom van leerlingen vanuit de stad Utrecht naar de regiogemeenten en een afnemende instroom vanuit de regiogemeenten naar de stad. Bovendien vindt ook tussen de regiogemeenten onderling aanzienlijke in- en uitstroom plaats van leerlingen voortgezet onderwijs.

Als die ontwikkeling verder doorzet, bestaat er voor de regio het risico van niet gewenste ontwikkelingen in schoolgrootte en extra kosten voor onderwijshuisvesting en voor de stad Utrecht het risico geen breed onderwijsaanbod meer te kunnen bieden voor de leerlingen uit de eigen stad.

Een werkgroep bestaande uit een afvaardiging van betrokken gemeenten en schoolbesturen kijkt momenteel naar de wenselijkheid en haalbaarheid van afspraken tussen betrokken partijen over leerlingstromen op basis van de analyse van Oberon.

1.b.2. Bevorderen van integratie tussen leerlingen en ouders

Ontmoeting en uitwisseling tussen leerlingen en ouders van verschillende etnische afkomst kunnen vooroordelen en negatieve beeldvorming tegengaan en zorgen voor meer tolerantie en respect. Daarom is het van belang om zo vroeg mogelijk in de schoolloopbaan actief burgerschap te stimuleren.

In Amersfoort is het project Kleurrijk Amersfoort gestart. Dit project biedt informatie over de verschillende achtergronden van andere leerlingen, maar ook over de overeenkomsten.

Hierbij ontwikkelen leerlingen respect voor andere leerlingen die anders zijn dan zichzelf.

Doordat er meer kennis ontstaat bij de leerlingen zal dit vooroordelen en negatieve beeldvorming tegengaan.

Het project INBOX speelt in op de behoefte om de afstand tussen verschillende groepen te verkleinen. Het gaat erom bewustwordingsprocessen bij verschillende groepen op gang te brengen vanuit diversiteitsbeleid en de afstand tussen jongeren onderling daarbij te verkleinen vanuit verschillende etnische achtergronden tussen leerlingen in het middelbaar (beroeps)onderwijs uit dezelfde en uit verschillende klassen en op verschillende scholen. Het project heeft een duurzaam karakter door de genoemde onderdelen binnen een educatieve ontwikkeling te zorgen voor het ontwerp van de methodiek.

1.b.3. Bewust kiezen

Een factor van betekenis in het ontstaan van gesegregeerde scholen is het schoolkeuzegedrag van ouders. Daarom is het belangrijk om een afgewogen schoolkeuze, zowel in het primair en voortgezet onderwijs en het denken vanuit schoolloopbaanperspectief te bevorderen. Dat kan onder meer door (allochtone) ouders te wijzen op het belang van een vroegtijdige aanmelding en door ouders voorlichting te geven over de verschillende vormen van onderwijs en het aanbod in de buurt. In het project De Beroepencarrousel van APS dat dit schooljaar in Vianen start, wordt gewerkt aan deze doelstelling.

1.b.4. Ondersteunen scholen in profilering

Naast bewust kiezen is ook het wervings- en toelatingsbeleid van scholen een factor van betekenis in het ontstaan van gesegregeerde scholen. Dit kan zowel tot negatieve (een verdergaande segregatie) als tot positieve (instroom van nieuwe doelgroepen) effecten voor de samenstelling van scholen leiden.

Om scholen te ondersteunen in hun profilering, is een aantal projecten gestart, waarvan we er hier twee noemen.

Het eerste project is Samen leren samen leven dat wordt uitgevoerd op basisschool De Vuurvogel in Amersfoort in samenwerking met de islamitische school Bilal. Hierbij worden allochtone en autochtone ouders en mensen uit de buurt structureel meer betrokken bij het leerproces van de leerlingen. De kracht van het project is de bijzondere manier waarop De Vuurvogel haar leerlingen coacht in hun rol in de maatschappij. Omdat de school de werkwijze heeft uitgewerkt in een methodiek, kan dit ter inspiratie en ondersteuning dienen voor (met name) scholen met (een hoog percentage) allochtone en/of maatschappelijk achtergestelde kinderen.

Het andere project is De Wissel in de wijk Overvecht in Utrecht. De Wissel is een activiteitenwinkel in de wijk Overvecht. Het is een samenwerking tussen het Vader Rijn College en ROC Midden Nederland. Veel jongeren van het het Vader Rijn College en ROC Midden Nederland op niveau 1 en 2 hebben grote problemen met het vinden van goede leer/werkplekken (stages). Door een inbedding van de leer/werkplekken in de Wissel worden de kansen van deze jongeren duidelijk vergroot. Startende ondernemers en bewoners kunnen een beroep doen op deze jongeren. Daarnaast betreft De Wissel bewoners die aan de kant staan bij activiteiten en geeft hen zo een duwtje in de rug. Zij kunnen met behulp van leerlingen klussen oppakken die anders moeilijk van de grond komen. Zo bevordert het project het ondernemerschap van bewoners, krijgt de wijk door de activiteiten meer sociale structuur en doen de leerlingen de broodnodige ervaring op.

Tot slot

De school is een belangrijke schakel in de ontwikkeling van een sterke sociale infrastructuur. Integratie in het onderwijs gaat uiteindelijk om het voorkomen van segmentering en bevorderen van sociale cohesie in de wijk, de stad en het dorp en uiteindelijk de samenleving als geheel. De school is voor kinderen en jongeren een belangrijke ontmoetingsplaats en een plek waar burgerschap wordt ontwikkeld. In verschillende projecten zien we naar voren komen dat we de school niet moeten zien als een op zichzelf staande actor, maar als zeer belangrijke schakel tussen het particuliere sociale domein en het brede maatschappelijke domein. Het project De Wissel zoals in bovengenoemde paragraaf aangehaald, vormt daar een aardig voorbeeld van. In die brede ketenbenadering zien we duidelijk de meerwaarde van ontmoeting en burgerparticipatie naar voren komen. Integratie in het onderwijs zullen we dan ook vanuit dat (jeugd)perspectief gaan benaderen, aansluitend bij de ontwikkeling van wijkgericht werken.

2. Thema Onderwijs & Arbeidsmarkt

Onder dit thema vallen vier subthema's: voortijdig schoolverlaten, jeugdwerkloosheid, arbeidsmarkt en laaggeletterdheid. Binnen deze subthema's zijn diverse activiteiten en onderwerpen te onderscheiden. Naast de genoemde activiteiten worden alle goede voorbeelden regelmatig via onder andere onze nieuwsbrieven verspreid. Op 5 november a.s. organiseert de Provincie een werkconferentie waarbij met relevante partijen kennis kan worden gedeeld en goede voorbeelden worden gepresenteerd.

2.a. Subthema Aanpak voortijdig schoolverlaten

Het doel van de aanpak van voortijdig schoolverlaten zoals geformuleerd in de sociale agenda is dat in 2011 meer jongeren een startkwalificatie hebben behaald dan in 2007. We hebben daaraan bijgedragen door samenwerkingspartners te ondersteunen bij het bevorderen van bewuste school- en beroepskeuze, van doorlopende schoolloopbanen, bij het verbeteren van de registratie van verzuim en voortijdig schoolverlaten, en het vergroten van de effectiviteit van de aanpak daarvan.

Binnen Aanpak voortijdig schoolverlaten komen de volgende doelstellingen aan de orde.

- Bewust kiezen van een opleiding en/of een beroep
- Aansluiting schoolloopbaan
- Registreren verzuim en uitval
- Effectieve aanpak

2.a.1. Bewust kiezen van een opleiding en/of een beroep

Vanuit het programma Sociale Agenda hebben we een vijftal projecten gesubsidieerd die zich richten op het bewust kiezen van een opleiding en/of een beroep. Het gaat daarbij om het algemeen over meerjarige projecten die jongeren, met name van het VMBO, laten kennismaken met de arbeidsmarkt; wat is werken, op welk soort beroepen kun je je oriënteren met jouw opleiding en hoe ziet dat er in de praktijk uit? Ook is er een project waarvoor vmbo-leerlingen met een zeer beperkte schoolmotivatie een onderwijsvoorziening wordt gerealiseerd.

Het gaat in vrijwel alle gevallen om een vorm van methodiekontwikkeling. Wanneer in het project wordt aangetoond dat de methodiek overdraagbaar is, wordt daar in de laatste fase van de verschillende projecten aandacht aan besteed.

2.a.2. Aansluiting schoolloopbaan

Voor de aansluiting van de schoolloopbanen is er geïnvesteerd in coachingsprojecten waarbij leerlingen in de (risicovolle) overgang van onderwijsvormen met behulp van een coach worden gemotiveerd tot betrokkenheid en inzet bij de eigen schoolloopbaan om na te denken over kansen, mogelijkheden en keuzemomenten. Ook hier gaat het om methodieken die overdraagbaar zijn en zo verder verspreid kunnen worden in het onderwijsveld.

2.a.3. Registreren verzuim en uitval

Als provincie investeren we in een grootschalig interregionaal project van de gemeenten Utrecht en Amersfoort waarbij het verbeteren van de registratie van voortijdig schoolverlaters en het vergroten van de effectiviteit van de aanpak centraal staat. Beide gemeenten maken samen hun RMC-regio's dekkende monitor voortijdig schoolverlaten. Doel van deze monitor is om provinciebreed alle jongeren te kunnen volgen in hun schoolloopbaan. Daarmee zijn

niet alleen de feitelijke voortijdig schoolverlaters in beeld, maar ook potentiële uitvallers en jongeren die het wel goed doen in het onderwijs. Dat moet een bijdrage leveren aan de kennis die tot nu toe ontbreekt: om hoeveel jongeren gaat het, tot welke mogelijke doelgroep behoren zij, welke aanpak past bij hen en wat werkt in welke situatie? In feite vormt dit project de belangrijkste kapstok voor onze inzet op het thema voortijdig schoolverlaten in de provincie. Het is een project waarin in eerste instantie kwantitatieve mogelijkheden en analyses centraal staan. Pas over twee jaar zal duidelijk zijn of die analyses gekoppeld aan doelgroepen en beleidsinzet nieuwe inzichten bieden in de aanpak van voortijdig schoolverlaten.

2.a.4. Effectieve aanpak

Vanuit de onderzoeksgelden wordt een onderzoek door het ROA (Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt) betaald naar de Utrechtse gegevens betreffende de schoolverlaters in de provincie Utrecht. Na uitvoering van dit onderzoek beschikt de Provincie over informatie over onder andere het succes van de gediplomeerde schoolverlaters in de vervolgopleiding c.q. op de arbeidsmarkt, de redenen voor het ongediplomeerd verlaten van een opleiding en de situatie van de ongediplomeerde schoolverlaters zowel direct na het verlaten van de opleiding als ook 1,5 jaar later.

Tot slot

Samengevat hebben we tot nu breed ingezet op verschillende aspecten van voortijdig schoolverlaten. In tegenstelling tot geplande resultaten zoals opgenomen in het uitvoeringsprogramma, hebben we nog weinig aandacht besteed aan het maken van afspraken met scholen en bedrijfsleven over het tegengaan van ‘groenpluk’ (schoolgaande jongeren een baan aanbieden). Het moge duidelijk zijn dat dit thema gezien de economische recessie en de effecten daarvan op de jeugdwerkloosheid, momenteel niet meer actueel is.

2.b. Subthema Aanpak Jeugdwerkloosheid

Bij de inzet op het terugdringen van jeugdwerkloosheid hebben we als doelstelling geformuleerd dat in 2011 het aandeel jongeren dat werkt of naar school gaat (of beide combineert) is toegenomen ten opzichte van 2007. Als provincie hebben we daaraan bijgedragen door samenwerkingspartners te ondersteunen bij de invulling van stages en leerwerkbanen en door een sluitende aanpak rond leren en werken te bevorderen.

Binnen Aanpak Jeugdwerkloosheid komen de volgende doelstellingen aan de orde.

- *Stage- leerwerkplaatsen (uitbereiding aanbod en bevorderen match)*
- *Sluitende aanpak (regionale aanpak harde kern en sectorale aanpak)*

2.b.1. Stage- leerwerkplaatsen (uitbereiding aanbod en bevorderen match)

Een mooi voorbeeld van een project dat een bijdrage levert aan de invulling van stages en leerwerkbanen is ‘Sociaal Contract van de gemeente Zeist. De gemeente Zeist wil bewerkstelligen dat het Zeister bedrijfsleven en een aantal scholen voor speciaal onderwijs een contract aangaan om meer stageplaatsen voor jongeren met een arbeidshandicap te realiseren. Het is de bedoeling dat deze jongeren bij reguliere Zeister bedrijven hun stage kunnen vervullen, zij het met extra zorg en begeleiding.

Momenteel constateren we dat vanwege de economische recessie juist aan dit soort investeringen behoefte is. In de tweede subsidietranche Onderwijs & Arbeidsmarkt (augustus/september 2009) zullen we hier dan ook op inzetten.

2.b.2. Sluitende aanpak (regionale aanpak harde kern en sectorale aanpak)

Vanuit het subsidieprogramma hebben we sterk geïnvesteerd in zes projecten die zich richten op een sluitende aanpak van leren en werken. Mede ingegeven door een amendement van Provinciale Staten (Amendement arbeidstraining- en coachingscentrum dd 17-12-'07) investeert de Provincie in de oprichting van vier arbeidstrainingscentra (ATC's), verbonden aan scholen voor voortgezet speciaal onderwijs of praktijkonderwijs in de regio. Deze arbeidstrainingscentra vormen een instrument om jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt met specifieke training voor te bereiden op werk. Het betreft 1) ATC Amersfoort, verbonden aan locatie Fornhese van de Mulock Houwerschool, 2) ATC Soest, verbonden aan de Lasenberg, een VSO-ZMOK-MLK-school voor kinderen met een gedragsstoornis en/of psychische problematiek in combinatie met een licht verstandelijke beperking, 3) ATC Berg en Boschool gericht op jongeren met een stoornis in het autistisch spectrum en 4) ATC Utrecht e.o. gericht op leerlingen van de praktijkscholen Pouwer (Utrecht) en De Baanbreker (IJsselstein).

Daarnaast heeft de provincie een aanzienlijke bijdrage geleverd aan het Werkhotel ('Wonen-Leren-Werken') in Amersfoort. De gemeente Amersfoort heeft samen met SOVEE het initiatief genomen tot een Werkhotel om een groep jongeren te ondersteunen die door ernstige problemen thuis dan wel het ontbreken van een thuis in de problemen raken, voortijdig schoolverlaten en/of werkloos worden en de kans bestaat op maatschappelijk afglijden. Doel van een Werkhotel is om jongeren te leren zelfstandig te wonen in combinatie met leren op school en/of werken in een leerbaan of reguliere baan. Het opzetten van een Werkhotel vraagt om samenwerking met zeer veel verschillende partners en een duidelijke regie. De gemeente Amersfoort is dit voorjaar begonnen met de voorbereidingen en in 2011 zal blijken of het gelukt is om de structurele financiering en de binding van de verschillende noodzakelijke partners te realiseren.

Ook het Jongerenloket van de gemeente Utrecht is een groot initiatief dat we als provincie hebben ondersteund. Het Jongerenloket draagt bij aan het terugdringen van voortijdig schoolverlaten, het bevorderen van een bewuste beroepskeuze, en het bevorderen van een sluitende aanpak rond leren en werken. Het jongerenloket moet de toegangsdeur worden van de beschikbare dienstverlening en instrumenten van de gemeente zelf en haar partners. Bovendien moet het jongerenloket de instantie worden die signaleert welke nieuwe problemen of tendensen er ontstaan in de problematiek van jongeren en heeft daarmee een belangrijke relatie met de regionale monitor voortijdig schoolverlaten van de gemeenten Utrecht en Amersfoort (zie VSV).

Tot slot

Op het terrein van jeugdwerkloosheid is er een breed aantal projecten geïnitieerd. Gezien de huidige economische situatie zal juist dit thema de komende periode extra aandacht vragen. Tevens is het van belang om de initiatieven breder bekend te maken zodat andere partners er van kunnen profiteren.

Om gericht in te kunnen zetten op de consequenties van economische teruggang voor de zwakke groepen op de arbeidsmarkt, wordt het subsidiebudget voor Onderwijs & Arbeidsmarkt van 2011, beschikbaar gesteld in 2009. Het subsidiebudget (ruim 4 ton) dat in september 2009 beschikbaar is voor Onderwijs & Arbeidsmarkt, zal voornamelijk worden geïnvesteerd in projecten die zijn gericht op jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt. Op deze manier slaan we ook een brug naar de Versnellingsagenda waarin specifieke aandacht voor Wajongers is gevraagd.

Momenteel wordt door het COLO i.s.m. Techniek Gilde Utrecht op provinciaal niveau de beschikbaarheid van zowel stages/leerwerkplaatsen als kans op werk in kaart gebracht vanuit de verschillende mbo-sectoren en –studierichtingen. De gegevens worden ook uitgesplitst naar de subregio's in het kader van de aanpak jeugdwerkloosheid door gemeenten, UWV en maatschappelijke partners.

2.c. Subthema Arbeidsmarkt.

Het doel van het thema arbeidsmarkt is om het beschikbare arbeidspotentieel in de provincie Utrecht in 2011 beter te benutten dan in 2007. De provincie Utrecht draagt hier aan bij door samenwerkingspartners te ondersteunen bij regionaal arbeidsmarktbeleid en sectorgerichte samenwerking, door de arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen te bevorderen, en ondernemerschap te stimuleren.

Binnen Arbeidsmarkt komen de volgende doelstellingen aan de orde.

- Stimuleren regionaal arbeidsmarktbeleid
- Sectorgerichte samenwerking gemeenten, onderwijs en bedrijfsleven
- Bevorderen arbeidsparticipatie 45-plussers, allochtone vrouwen en vluchtelingen
- Stimuleren ondernemerschap via het onderwijs

2.c.1. Stimuleren regionaal arbeidsmarktbeleid

Vanuit de subsidieregeling Sociale Agenda ondersteunen we initiatieven in drie Utrechtse regio's om tot regionaal arbeidsmarktbeleid te komen. Het gaat dan om de volgende gemeenten/regio's:

- gemeente Houten / regio Lekstroom (samen met de gemeenten Vianen, Nieuwegein, IJsselstein, Lopik en het CWI Nieuwegein en UWV regio Utrecht);
- gemeente Zeist / regio Kromme Rijn/Heuvelrug (samen met de gemeenten Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede);
- gemeente Amersfoort / regio Eemland (samen met de gemeenten Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest, Woudenberg en het CWI en UWV).

Met deze drie regio's is een groot deel van de provincie Utrecht gedekt. Veenendaal en Rhenen zijn gedeeltelijk betrokken bij het regionaal arbeidsmarkt rondom de WERV-gemeenten, binnen de provincie Gelderland. We zetten er nog op in om ook initiatieven aan de westkant van Utrecht (Maarsen, Breukelen, Woerden, Ronde Venen) tot ontplooiing te laten komen. Mogelijkheden daartoe worden momenteel verkend.

Om beleidsmogelijkheden op het terrein van arbeidsmarkt verder te verkennen, nemen we deel aan tweejarig onderzoek van NICIS met als titel 'De relatie tussen hoger en lager opgeleiden in een stad of regio'. Daarin staat de vraag centraal hoe de kans op werk en inkomen van laag opgeleiden kan worden vergroot en in hoeverre lager opgeleiden profiteren van een groot aantal hoger opgeleiden in een stad.

2.c.2. Sectorgerichte samenwerking gemeenten, onderwijs en bedrijfsleven

Om de sectorgerichte samenwerking te stimuleren is geïnvesteerd in een drietal projecten. Een van de projecten is het Techniek Gilde Eemland (een samenwerkingsverband van onderwijs en bedrijfsleven). Het richt zich op het verminderen van de voor de regio zorgwekkende kloof tussen vraag en aanbod van personeel in de technieksector. Tot en met 2010 wordt er gewerkt aan een structurele en duurzame kennisuitwisseling en intensieve samenwerking tussen technisch beroepsonderwijs en bedrijfsleven en geven de partijen een

gezamenlijke impuls aan de promotie van leren en werken in de techniek waardoor de instroom van nieuwe werknemers toeneemt.

De kloof tussen vraag en aanbod van personeel in de technieksector wordt breed gevoeld in de provincie Utrecht. We vinden het dan ook van groot belang dit soort initiatieven in deze periode te kunnen ondersteunen. Om die reden ondersteunen we in 2009 tevens een Gilde-initiatief in Woerden (Woerdens Techniek Talent) met een financiële bijdrage. Een actieplan voor 'Woerdens Techniek Talent' is inmiddels geschreven en er hebben al diverse bijeenkomsten plaatsgevonden, waaronder een publiciteitsactie tijdens de Woerdense Vakantiedagen in augustus jl. Kinderen brachten daar een 'kettingreactie' tot stand met behulp van restproducten van technische bedrijven.

2.c.3. Bevorderen arbeidsparticipatie 45-plussers, allochtone vrouwen en vluchtelingen

In het kader van het bevorderen van arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen worden er vier projecten ondersteund die zich richten op (nog) niet werkende allochtone vrouwen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zorg en aandacht plus van Carefors (Doorn, Amersfoort), en Kleurrijke zorg in beeld van Stichting Utrecht Zorg (provinciebreed) richten zich op toeleiding van allochtone vrouwen naar de zorgsector.

Het project Coach4Talent Allochtone vrouwen in Zeist van Samen voor Zeist is op 7 juli feestelijk afgesloten. 15 managers en goed opgeleide werknemers uit het bedrijfsleven zijn gedurende minimaal een half jaar één op één gekoppeld aan allochtone vrouwen uit Zeist die een bijstandsuitkering hebben. Op de afsluitingsbijeenkomst bleek dat het merendeel van de koppels al een vervolgspraak in de agenda had staan.

2.c.4. Stimuleren ondernemerschap via het onderwijs

Voor het stimuleren van ondernemerschap zijn twee projecten gesubsidieerd die zich richten op ondernemerschap in het onderwijs en het structureel opnemen hiervan in het onderwijsprogramma. Het eerste project betreft het project Ondernemend Onderwijs van de Utrechtse Ondernemersacademie i.s.m. de Kamer van Koophandel en ROC ASA. Het tweede project is het project Werken voor jezelf van B&A realisatie BV.

Tot slot:

Alles bij elkaar nemend zien we dat er op het terrein van arbeidsmarktbeleid breed is geïnvesteerd in projecten om aan de subdoelstellingen van dit thema invulling te kunnen geven.

Zoals beschreven zien we nog een mogelijkheid voor uitbreiding van de regionale samenwerking aan de (Noord-)westkant van Utrecht en voor een verdere verspreiding van de Gildestructuur.

Met de toegenomen aandacht voor jeugdwerkloosheid en de verslechterde arbeidsmarkt zien we een belangrijke inzet op de combinatie voor beide onderwerpen. Vanuit de regio zoeken partners elkaar op om mogelijkheden te verkennen, onder meer om als regio te kunnen voldoen aan de afspraken over tegengaan van jeugdwerkloosheid met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De Provincie levert hieraan een bijdrage door het opgebouwde netwerk en bestaande initiatieven te delen met betrokken partners uit de regio en ontwikkelingen te versterken waar mogelijk.

2.d. Subthema Verminderen van laaggeletterdheid.

In de provincie Utrecht willen we het percentage laaggeletterden in 2011 verder hebben teruggedrongen ten opzichte van 2007. Dit willen we realiseren door samenwerkingspartners

te ondersteunen in het bereiken van de doelgroep en het bevorderen van deelname aan cursussen.

Binnen Verminderen laaggeletterdheid komen de volgende doelstellingen aan de orde.

- Bereiken van de doelgroep
- Bevorderen deelname aan cursussen

2.d.1. Bereiken van de doelgroep

In de financiële ondersteuning van projecten hebben we er een drietal gefinancierd dat zich richt op het bereiken van de doelgroep en een drietal dat zich richt op het bevorderen van deelname aan cursussen.

Bij dit thema richten we ons vooral op gemeenten. In het Landelijke Actieplan Laaggeletterdheid 2006-2010, van het ministerie van OCW, wordt de essentiële rol van gemeenten namelijk benadrukt. Gemeenten worden door het rijk gestimuleerd om lokale aanvalsplannen te ontwikkelen, omdat op lokaal niveau de werkelijke strijd tegen laaggeletterdheid moet worden gevoerd.

Om in kaart te brengen hoe het er bij de Utrechtse gemeenten voor staat in de aanpak van laaggeletterdheid, hebben we door CINOP een onderzoek laten uitvoeren. Daaruit blijkt dat ruim de helft van de 29 gemeenten in de provincie Utrecht actief is of was in de aanpak van laaggeletterdheid tot en met 2008. In totaal vertegenwoordigen deze gemeenten ruim 72% van alle inwoners en bijna 80% van alle laaggeletterden in de provincie Utrecht.

Uit de monitor blijkt ook dat de stijging van 57% van het aantal deelnemers aan cursussen Nederlands in de provincie Utrecht twee keer zo groot is als de landelijke groei (24%). Het aantal deelnemers in de provincie is gestegen van 277 op 1 januari 2007 naar 435 deelnemers op 1 januari 2008. Het aantal cursussen basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en werken met de computer) is eveneens flink gestegen met 67%, namelijk van 499 deelnemers op 1 januari 2007 naar 831 deelnemers op 1 januari 2008.

Op basis van het onderzoek weten we dat het merendeel van de gemeenten in Utrecht ondersteuning bij aanpak van laaggeletterdheid wenselijk vindt. Het gaat daarbij om hulp bij het opstellen van gemeentelijke aanvalsplannen als kennisdeling met andere gemeenten over dit thema.

Om in die behoefte te kunnen voorzien, hebben we samen met de Stichting Lezen en Schrijven in mei 2009 een werkconferentie laaggeletterdheid georganiseerd voor gemeenten. Daarin kwam aan de orde op welke manier gemeenten laaggeletterdheid aanpakken, hoe een gemeentelijk aanvalsplan ingezet kan worden, hoe het participatiebudget benut kan worden en welke door de rijksoverheid gefaciliteerde ondersteuningsmogelijkheden er voor gemeenten zijn.

2.d.2. Bevorderen deelname aan cursussen

Vanuit de subsidieregeling Sociale Agenda ondersteunen we initiatieven die enerzijds gericht zijn op het bereiken van de doelgroep laaggeletterden en anderzijds op het bevorderen van deelname aan cursussen. Uiteraard sluiten beide onderwerpen nauw op elkaar aan. De komende periode zullen we inzetten op de ondersteuning van gemeenten die nog niet actief zijn op de aanpak van laaggeletterdheid in hun gemeente maar wel die beweging willen gaan maken.

Tot slot

We staan als provincie Utrecht goed op de kaart in de aanpak van laaggeletterdheid. In de landelijke monitor Taalkracht voor gemeenten wordt de provincie gekenmerkt als actief. Er is in de provincie Utrecht dan ook een enorme sprong voorwaarts gemaakt in de totale stijging

van deelnemers aan cursussen. Daarnaast heeft de provincie Utrecht een duidelijke positie verworven in het netwerk van gemeenten, het onderwijs en de landelijke organisaties als CINOP en Stichting Lezen en Schrijven.

De provinciale werkconferentie Laaggeletterdheid van mei 2008 en het monitoronderzoek heeft bij de gemeenten Nieuwegein, IJsselstein, Vianen, Lopik en Houten geleid tot een verzoek om een vooronderzoek door Cinop naar het aantal laaggeletterden in deze gemeenten. Na dit vooronderzoek kan de Provincie deze gemeenten samen met relevante partners verder ondersteunen in de aanpak van laaggeletterdheid.

3. Hoe gaan we verder?

2009

In het afgelopen jaar is er een veelheid aan goede initiatieven en projecten van de grond gekomen in het kader van de Sociale Agenda. Het subsidie-instrument waar we binnen de Sociale Agenda mee werken heeft een nieuw netwerk aangeboord met veelbelovende ideeën en uitwerkingen op het sociale domein binnen onze provincie. De eerste resultaten worden zichtbaar en andere projecten zullen binnen nu en twee jaar hun resultaten kunnen laten zien. In de tussentijd is het van belang dat de initiatieven breed beschikbaar komen voor gemeenten, maatschappelijke organisaties, scholen en bedrijven. Daarvoor wordt ook de werkconferentie van 5 november a.s. benut.

Omdat er al zoveel in gang is gezet, is het belangrijk om stil te staan bij de vraag waar we de komende jaren nog op in moeten zetten. De Sociale Agenda is gebouwd op belangrijke maatschappelijke issues die in 2007 als urgent golden. Daarin is een aantal verschuivingen opgetreden waarop we als provincie Utrecht met de Sociale Agenda moeten durven inspelen.

Ik zie het als mijn belangrijke taak om de komende jaren de activiteiten en opdrachten te richten op de meest noodzakelijke knelpunten waar we als Provincie een bijdrage kunnen leveren. De kerntakendiscussie speelt daarin uiteraard ook een essentiële rol. Vanuit mijn portefeuille zie ik de noodzaak van investeren in de jeugd: welke bijdrage kunnen we als Provincie leveren om alle jongeren een volwaardige plek in onze samenleving te bieden? Vanuit de Sociale Agenda zie ik goede aansluitingsmogelijkheden bij het beleidsterrein van de jeugdzorg, waarvoor ik een wettelijke verantwoordelijkheid heb. Daarbij zie ik in de huidige actualiteit van economische teruggang een rol voor de provincie om de arbeidsdeelname van jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt te verbeteren.

Het gaat wat mij betreft om de versterking van een sluitende aanpak zorg, onderwijs en werk. Ik denk dan bijvoorbeeld aan jongeren die vanwege hun meerderjarigheid geen of niet langer ondersteuning kunnen krijgen vanuit de jeugdzorg, maar nog een steuntje in de rug nodig hebben om scholing, werk en huisvesting op een goede manier geregeld te krijgen. Of de sociaal zwakke jongeren die zonder startkwalificatie voor wie hooguit mbo-niveau 1 haalbaar is. Om te voorkomen dat deze groep uitsluitend aangewezen blijft op zorg, vind ik het van belang dat voor deze groep naar mogelijkheden wordt gezocht om ze op te leiden voor een reguliere baan. Dit sluit tevens goed aan bij de landelijke inzet van het Kabinet met het Nationaal Actieplan Jeugdwerkloosheid.

Integratie en participatie wil ik eveneens vooral inzetten op de jeugdproblematiek. Het gaat er dan om dat we jongeren de handvatten en veiligheid kunnen bieden als voorwaarde voor een (succesvolle) onderwijs- en arbeidsloopbaan.

Kortom: Ik wil graag de mogelijkheden van de Sociale Agenda ten volle benutten om jongeren die extra zorg nodig hebben, te ondersteunen in een volwaardige plek in onze samenleving. Vanuit de verschillende thema's vanuit de Sociale Agenda is die inzet mogelijk. Hiervoor is een aanscherping van beleidsuitvoeringskeuzes op korte termijn noodzakelijk.

En daarna

Na de zomer van 2010 zal de Provincie Utrecht een nieuw Sociaal Rapport voor de provincie uitbrengen op basis waarvan debatten kunnen worden gevoerd met maatschappelijke organisaties en publiek. Op deze manier worden de urgente maatschappelijke thema's

opnieuw in kaart gebracht. Na de provinciale verkiezingen in 2011 zullen er besluiten worden genomen over de invulling van een nieuw sociaal programma.